

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหลังจากการแพร่ระบาดของ
ของโรคโควิด 19 บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์
จังหวัดสุรินทร์

People's Participation in Community Development after
Epidemic of COVID-19 at Ban Mai Community,
Trasang Sub-district, Mueang Surin District, Surin Province

ปรเมษฐ์ สัจจันทา¹ วีรพงษ์ นิทะรัมย์² และอลิสสา สุวรรณัง³
Panupong Sudpunyang¹, Werapong Nitarume² and Alisa Suwannang³

Received : January 19, 2023; Revised : January 27, 2023; Accepted : January 27, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ศักยภาพและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไปและนักวิชาการ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำข้อมูลมาสรุปและเสนอแนะ

ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพ ศักยภาพและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านใหม่ ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 3 ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีครัวเรือนทั้งหมด 252 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 1,071 คน จำแนกเป็นชาย 560 คน และหญิง 511 คน รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีอยู่ที่ 100,000/คน/ปี อาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ การทำเตาอั้งโล่ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณและการแสดงเรือมตรดที่เป็นการแสดงวัฒนธรรมของชาวบ้านในประเพณีสงกรานต์ ปราชญ์ชาวบ้าน คือ นายสาทิพย์ ฉ่ำชื่น

¹⁻⁴คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Humanities and Social Science, Surindra Rajabhat University, Thailand; e-mail : seejantaparamest@gmail.com

ใจ และคุณยายท่อม แก้วสมนึก ซึ่งเป็นปราชญ์ทางด้านเรื่องเตา/เครื่องปั้นดินเผา ประเพณีที่สำคัญคือ ประเพณีสงกรานต์ (รำเรือมตรด) ซึ่งทางชาวบ้านใหม่เล่าว่า การแสดงเรือมตรดนี้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว เป็นการสืบทอดกันมาจะจัดขึ้นทุก ๆ วันสงกรานต์ เพื่อเป็นการขอกุศลบประมาณ ในการไปจัดกิจกรรมทำบุญในวันสงกรานต์ และแซนโฌนตา เดือน 10 อยู่ในช่วง เดือนสิงหาคม-ตุลาคมของทุก ๆ ปี กิจกรรมโดยสังเขป เป็นประเพณีที่แสดงถึงการกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ที่ล่วงลับไปแล้วโดยการทำบุญอุทิศส่วน และเป็นการร่วมตัวของญาติพี่น้องที่ไปอยู่ต่างจังหวัดได้กลับถิ่นบ้านเกิดของตัวเองและเป็นการเชิญชวนเยาวชนในหมู่บ้านเข้าวัด และ 2) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

คำสำคัญ (Keywords) : การมีส่วนร่วม, การพัฒนาชุมชน, การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

Abstract

This study aimed to investigate the conditions, potentials and guidelines for promoting people's participation in community development after epidemic of COVID-19 at Ban Mai community, Trasang Sub-district, Mueang Surin District, Surin Province. This study was the qualitative research. The key informants were community leaders, general people and academicians. The research tools were documentary research, participatory observation, in-depth interview and focus group discussion. The data were analyzed using descriptive analysis and content analysis, and then were summarized and proposed as recommendations.

The results of the study revealed as the followings. 1) The conditions, potentials and guidelines for promoting people's participation at Ban Mai community, located at Village No. 3, Trasang Sub-district, Mueang Surin District, Surin Province, comprise 252 households with population of 1,071 persons divided into 560 males and 511 females and having income at 100,000 Baht/household/year, which most of them are agriculturalist. Important local wisdoms were the making of braziers that have been inherited since ancient times and the traditional dance, called Ruem Trodj, which is the cultural show of villagers in the Songkran Festival. The local philosophers

are Mr. Sathit Chamchuenjai and Grandma Puam Kaewsomnuek, who are experts in stoves/pottery. The important tradition is the Songkran Festival (Ruem Trodj Dance), which the new villagers tell that Ruem Trodj Dance has been performed since ancient times. It has been inherited from generation to generation, which is held in Songkran day to ask for budget in order to make a merit on Songkran day and Sandonta day of the 10th month during August-October in every year. Common activities were the respective paying to the ancestors with making a merit for proposing the passed away ancestors. And, their relatives gather in family from working far away from hometowns at other provinces, and invite youths to go to temple. And, 2) the guidelines for promoting people's participation in community development at Ban Mai community, Trasang Sub-district, Mueang Surin District, Surin Province comprise 4 aspects including: 1) Participation in decision-makings, 2) Participation in operations, 3) Participation in receiving benefits, and 4) Participation in evaluations.

Keywords : Participation, Community Development, Epidemic COVID 19

บทนำ (Introduction)

ยุทธศาสตร์เพื่อการแข่งขันของเศรษฐกิจโลก ได้กำหนดกรอบแนวทางการทำงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยเสนอว่าต้องมีการปรับทิศทางการพัฒนา 4 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเพื่อเป็นฐานรองรับการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creative) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม (Culture) การสั่งสมความรู้ของสังคม (Wisdom) และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ ขณะเดียวกันแนวคิด “ประเทศไทย 4.0” ที่มีการหยิบยกเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจไทย จากยุคพึ่งพาเกษตรกรรม สู่อุตสาหกรรมเบา และยุคพึ่งพาอุตสาหกรรมหนัก แต่ประเทศไทยกลับติดกับดักของการมีรายได้ปานกลาง ไม่ขยับไปไหนมานานไม่น้อยกว่า 20 ปี (ปรเมธีวิมลศิริ, 2560) สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบรุนแรงมากที่สุดในการระบาดของโรคโควิด-19 ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2563 เป็นต้นมา คือ กลุ่มประชาชนที่มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นผลมาจากการสูญเสียรายได้ทั้งจากการถูกเลิกจ้าง งานน้อยลง และกลายเป็น ผลกระทบลูกโซ่ไปถึงการลดลงของคุณภาพชีวิต

การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตมนุษย์บนโลกใบนี้เพราะมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสิ่งต่างพึ่งพาอาศัยกัน และต่างต้องมีบทบาทภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบตามวาระโอกาสที่มาถึง ทั้งบทบาทหน้าที่ที่ได้รับจากการยอมรับและบทบาทที่สร้างขึ้นด้วยตนเอง ในปัจจุบันรัฐบาลต่างให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนการพัฒนา เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผลและการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ฯลฯ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนกำลังเป็นกระแสที่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานและองค์กร ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ผ่านมา พบว่า อุปสรรคและปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจที่สำคัญประการหนึ่งก็คือประชาชนขาดความสนใจหรือขาด การมีส่วนร่วมทางการเมือง รัฐบาลจึงมีแนวนโยบายที่เป็นปัจจัยที่เป็นสิ่งจูงใจให้ประชาชนใน ท้องถิ่นหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนในลักษณะร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ นำไปสู่การพัฒนาที่ตรงเป้าหมาย เกิดความชอบธรรมอันนำมาซึ่งประโยชน์ แก่ประชาชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นให้ประชาชนได้เข้ามามี ส่วนร่วมในกิจกรรมทางการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนที่สำคัญอีกด้วย (Phramaha Prakasit Sirimedho, 2013)

ขณะที่ สภาพและศักยภาพของชุมชนบ้านใหม่ หมู่ที่ 3 ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีครัวเรือนทั้งหมด 252 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 1,071 คน จำแนกเป็นชาย 560 คน และหญิง 511 คน รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีอยู่ที่ 100,000/คน/ปี อาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ การทำเตาอั้งโล่ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณและการแสดงเรือมตรดที่เป็นการแสดงวัฒนธรรมของชาวบ้านในประเพณีสงกรานต์ ปราชญ์ชาวบ้าน คือ นายสาทิตย์ ฉ่ำชื่นใจ และคุณยายท่อม แก้วสมนึก ซึ่งเป็นปราชญ์ทางด้านเรื่องเตา/เครื่องปั้นดินเผา ประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ คือ ประเพณีสงกรานต์ (รำเรือมตรด) เดือนเมษายน กิจกรรมโดยสังเขป เป็นการแสดงในวันสงกรานต์ ซึ่งทางชาวบ้านใหม่แล้วว่า การแสดงเรือมตรดนี้มีมาตั้งแต่สมัย โบราณแล้ว เป็นการสืบทอดกันมาจะจัดขึ้นทุก ๆ วันสงกรานต์ เพื่อเป็นการขอขมาบวงสรวง ในการไปจัดกิจกรรมทำบุญในวันสงกรานต์ และแซนโฌนตา เดือน เดือน 10 อยู่ในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคมของทุก ๆ ปี กิจกรรมโดยสังเขป เป็นประเพณีที่แสดงถึงการกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ที่ล่วงลับไปแล้วโดยการทำบุญอุทิศส่วน กุศลไปให้ผู้ล่วงลับไป และเป็นการร่วมตัวของญาติพี่น้องที่ไปอยู่ต่างจังหวัดได้กลับถิ่นบ้านเกิดของ ตัวเองและเป็นการเชิญชวนเยาวชนในหมู่บ้านเข้าวัด

ดังนั้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน สู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน และด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงนับว่าเป็นความจำเป็นที่ต้องมีการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหลังจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อมุ่งศึกษาสภาพและศักยภาพการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างไรบ้างและมีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะใดเพื่อปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเพื่อความ “อยู่เย็นเป็นสุข” ของประชาชนในชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพและศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนของชุมชนบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลและปรากฏการณ์ในเชิงลึกพื้นที่ดำเนินการศึกษา คือ ชุมชนบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง 4 กลุ่ม คือ 1) ผู้นำชุมชน 2) ประชาชนทั่วไป 3) ผู้นำท้องถิ่น และ 4) นักวิชาการ โดยใช้วิธีที่หลากหลาย เช่น การศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำข้อมูลมาสรุปและเสนอแนะโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง ดังนี้
 - 1.1 ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) 1 คน
 - 1.2 ประชาชนทั่วไปในชุมชน 1 คน
 - 1.3 เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 1 คน

1.4 การมีส่วนร่วมจากนักศึกษาจำนวน 10 คนเพื่อส่งเสริมกระบวนการผลิตบัณฑิตที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สำหรับกำหนดกรอบในการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1.2 กำหนดโครงสร้าง รูปแบบ และเนื้อหาในแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์ โดยคำนึงถึงข้อมูลที่สามารถตอบคำถามในการศึกษา ซึ่งจะต้องครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1.3 จัดทำแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์ฉบับร่าง นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

2.1.4 นำแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และคำแนะนำของที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหาและสิ่งที่ต้องการศึกษา

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างกว้าง ๆ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพูดคุยเพื่อให้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกทันทีเมื่อปรากฏรายละเอียดของข้อมูลที่น่าสนใจ

4. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตตั้งประเด็นคำถาม จดบันทึก ใช้วิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลในลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เมื่อได้ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่เป็นกลางแล้ว จะดำเนินการเรียบเรียงสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ทั้งหมดด้วยตนเอง

ผลการวิจัย (Research Results)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหลังจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

1) สภาพและศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนของชุมชนบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ชุมชนบ้านใหม่ หมู่ที่ 3 ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีครัวเรือนทั้งหมด 252 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 1,071 คน จำแนกเป็นชาย 560 คน และหญิง 511 คน รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีอยู่ที่ 100,000/คน/ปี อาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ การทำเตาอั้งโล่ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณและการแสดงเรือบตรดที่เป็นการแสดงวัฒนธรรมของชาวบ้านในประเพณีสงกรานต์ ประชาชนชาวบ้าน คือ นายสาทิพย์ ฉ่ำชื่นใจ และคุณยายท่อม แก้วสมนึก ซึ่งเป็นปราชญ์ทางด้านเรื่องเตา/เครื่องปั้นดินเผา ประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ คือ ประเพณีสงกรานต์ (รำเรือบตรด) เดือนเมษายน กิจกรรมโดยสังเขปเป็นการแสดงในวันสงกรานต์ ซึ่งทางชาวบ้านใหม่เล่าว่า การแสดงเรือบตรดนี้มีมาตั้งแต่สมัย โบราณแล้ว เป็นการสืบทอดกันมาจะจัดขึ้นทุก ๆ วันสงกรานต์ เพื่อเป็นการขอขมาขบประมาณ ในการไปจัดกิจกรรมทำบุญในวันสงกรานต์ และแซนโฆนตา เดือน 10 อยู่ในช่วง เดือนสิงหาคม-ตุลาคมของทุก ๆ ปี กิจกรรมโดยสังเขป เป็นประเพณีที่แสดงถึงการกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ที่ล่วงลับไปแล้วโดยการทำบุญอุทิศส่วน กุศลไปให้ผู้ที่ล่วงลับไป และเป็นการร่วมตัวของญาติพี่น้องที่ไปอยู่ต่างจังหวัดได้กลับถิ่นบ้านเกิดของ ตัวเองละเป็นการเชิญชวนเยาวชนในหมู่บ้านเข้าวัด

2) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญแล้วนำมาวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินการพัฒนาของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจดำเนินการ รับฟังความคิดเห็นกันระหว่างประชาชน ผู้นำชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

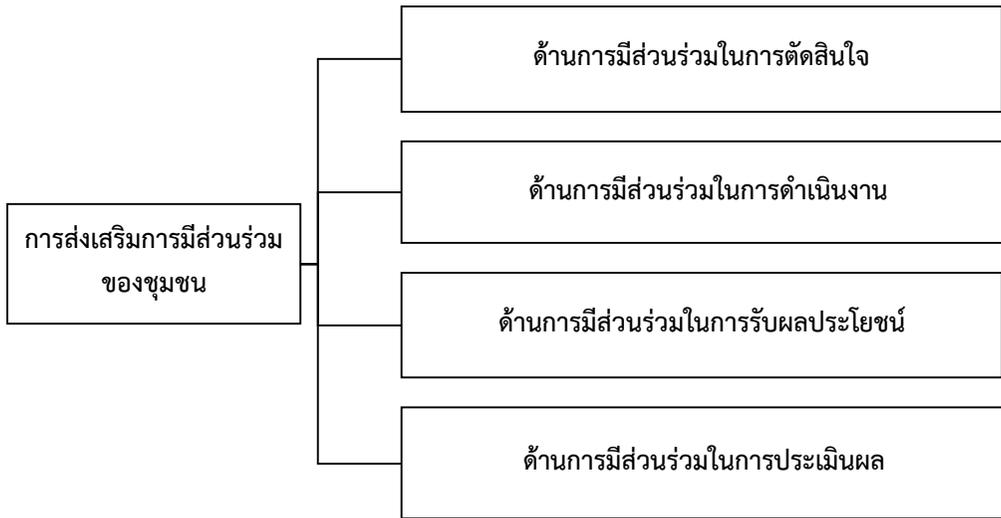

ภาพที่ 1 ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) กล่าวคือ หน่วยงานและชุมชนต่าง ๆ เพิ่มช่องทางการบริการทั้งในด้านการให้ข้อมูลและการรับข้อมูลจากประชาชน ภายในชุมชนทำให้งานพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนมี องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมบทบาทผู้นำให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการ กิจกรรม ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาพร้อมกัน

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) กล่าวคือ ประชาชนมีบทบาทในการนำเสนอข้อมูลความต้องการในแผนพัฒนาชุมชน เพื่อจะได้กำหนดโครงการ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ส่งเสริมทางด้านความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาด้านสุขภาพ และสร้างอาชีพการเกษตรให้กับประชาชนและกลุ่มต่าง ๆ กำหนดแผนงานแบบมุ่งเน้นสัมฤทธิ์ผลแก่ประชาชน ชุมชน และจัดทำข้อมูลเผยแพร่ข่าวสารหรือระบบสารสนเทศการบริหารงานชุมชนในช่องทางต่าง ๆ

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) กล่าวคือ เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดประเมินผลโดยการทำแบบสอบถาม การดำเนินงานของชุมชนได้อย่างเปิดเผย เป็นการลดหรือหลีกเลี่ยงมิให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย เป็นการถ่วงดุลอำนาจโดยภาคประชาชนที่เห็นผลที่สุดของการบริหารงานชุมชนประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ การทำงานหลังประชาชนร่วมทำกิจกรรมพัฒนาในชุมชน

ภาพที่ 2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านใหม่

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหลังจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์” ผู้วิจัยนำเอาประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลการวิจัยใน 2 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) สภาพและศักยภาพชุมชนบ้านใหม่ พบว่า ชุมชนบ้านใหม่ มีที่ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 3 ตำบลตระแสง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ครึ่งเรือนทั้งหมด 252 ครึ่งเรือน ประชากรจำนวน 1,071 คน จำแนกเป็นชาย 560 คน และหญิง 511 คน รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีอยู่ที่ 100,000/คน/ปี อาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ การทำเตาอั้งโล่ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณและการแสดงเรือมตรดที่เป็นการแสดงวัฒนธรรมของชาวบ้านในประเพณีสงกรานต์ ประชาชนชาวบ้าน คือ นายสาทิพย์ ฉ่ำชื่นใจ และคุณยายท่อม แก้วสมนึก ซึ่งเป็นปราชญ์ทางด้านเรื่องเตา/เครื่องปั้นดินเผา ประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ คือ ประเพณีสงกรานต์ (รำเรือมตรด) เดือนเมษายน กิจกรรมโดยสังเขป เป็นการแสดงในวันสงกรานต์ ซึ่งทางชาวบ้านใหม่เล่าว่า การแสดงเรือมตรดนี้มีมาตั้งแต่สมัย โบราณแล้ว เป็นการสืบทอดกันมาจะจัดขึ้นทุก ๆ วันสงกรานต์ เพื่อเป็นการขอขมาขบประมาณ ในการไปจัดกิจกรรมทำบุญในวันสงกรานต์ และแซนโถงนาตา ตา เดือน เดือน 10 อยู่ในช่วง เดือนสิงหาคม-ตุลาคมของทุก ๆ ปี กิจกรรมโดยสังเขป เป็นประเพณีที่แสดงถึงการกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ที่ล่วงลับไปแล้วโดยการทำบุญอุทิศส่วน กุศลไปให้ผู้ที่

ล่องลับไป และเป็นการร่วมตัวของญาติพี่น้องที่ไปอยู่ต่างจังหวัดได้กลับถิ่นบ้านเกิดของตัวเองละ เป็นการเชิญชวนเยาวชนชนในหมู่บ้านเข้าวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของวรางคณา วัธโย (2540 : 128) ที่ได้ศึกษาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนโดยวิธีการ มีส่วนร่วมกรณีศึกษาสุขภาพิบาลเจ้าเจ็ด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัญหาสำคัญของชุมชน คือ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และได้ให้แนวทางในการแก้ปัญหา คือ การสร้างอาชีพเสริมหรือสร้างแหล่งงานในชุมชนที่มีการทำงานร่วมกัน และเสรีพงศ์พิศ (2550 : 91 - 123) ได้กล่าวไว้ว่า แผนแม่บทชุมชนไม่ใช่โครงการที่สร้างขึ้นเพื่อของบประมาณ โดยประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน แผนแม่บทเป็นแผนชีวิตของชุมชน การพัฒนาศักยภาพด้วยแผนแม่บทชุมชนบ้านชาวยัด ตำบลเสียด อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานีวารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานีต้องการจะไปไหน และจะไปถึงที่นั้นได้อย่างไร ไปด้วยกัน ไปพร้อมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างไปจึงต้องทำแผนร่วมกันเพราะเป็นแผนของชุมชนไม่ใช่แผนของผู้นำ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เรียนไปด้วยกัน ทำแผนไปด้วย นำแผนไปสู่การปฏิบัติจริง มีการแก้ไขและประเมินการปฏิบัติงานระหว่างทาง ร่วมแสดงความทัศนะและข้อคิดเห็นทั้งที่เห็นต่างและเห็นด้วยทำให้เกิดผลต่อชีวิตของชุมชนทำให้ชุมชนพัฒนาไปสู่การพึ่งตนเอง

2) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญแล้วนำมาวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินการพัฒนาของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจดำเนินการ รับฟังความคิดเห็นกันระหว่างประชาชน ผู้นำชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีหน่วยงานและชุมชนต่าง ๆ เพิ่มช่องทางการบริการทั้งในด้านการให้ข้อมูลและการรับข้อมูลจากประชาชน ภายในชุมชนทำให้งานพัฒนาชุมชน ส่วนร่วมของชุมชน องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมบทบาทผู้นำให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการ กิจกรรม ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ร่วมจัดทำและดำเนินการ ทำให้งานพัฒนาชุมชนของเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น 3) ประชาชนมีบทบาทในการนำเสนอข้อมูลความต้องการในแผนพัฒนาชุมชน เพื่อจะได้กำหนดโครงการ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ส่งเสริมทางด้านความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาด้านสุขภาพ และสร้างอาชีพให้กับประชาชนและกลุ่มต่าง ๆ อย่างเป็นทางการ กำหนดแผนงานแบบมุ่งเน้นสัมฤทธิ์ผลแก่ประชาชน ชุมชน และจัดทำข้อมูลเผยแพร่ข่าวสารหรือระบบสารสนเทศการบริหารงานชุมชนใน

ช่องทางต่าง ๆ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดประเมินผลการดำเนินงานของชุมชนได้อย่างเปิดเผย เป็นการลดหรือหลีกเลี่ยงมิให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย เป็นการถ่วงดุลอำนาจโดยภาคประชาชนที่เห็นผลที่สุดของการบริหารงานชุมชนประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ การทำงานหลังประชาชนร่วมทำกิจกรรมพัฒนาในชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิราวรรณ นิลเกตุ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตื่อ พบว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยรวมรายด้านแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าประชาชนที่ต่างอาชีพกันย่อมมีมุมมองและประสบการณ์ที่เกิดจากความเคยชินในการประกอบอาชีพของตน จึงอาจทำให้เกิดความแตกต่างเรื่องความคิดเห็นในการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านทักษะในการจัดทำบัญชี การจัดทำแผนพัฒนา กลุ่ม การบริหารจัดการ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การบริหารการเงินการตลาด และการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่องและมีทิศทางอย่างชัดเจน

1.2 การส่งเสริมให้ชุมชนสร้างกระบวนการผลิตที่มีสามารถควบคุมคุณภาพมาตรฐานปริมาณและเวลาตามความต้องการของตลาดได้อย่างสม่ำเสมอและสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาช่องทางการกระจายสินค้าชุมชนสู่การขยายตลาด รูปแบบ E-commerce เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

2.2 ควรศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง (References)

- ปรเมธี วิมลศิริ. (2560). ขับเคลื่อนแผนฯ 12 สู่อนาคตประเทศไทย. **วารสารเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. 54(2) : 2-6.
- วชิราวรรณ นิลเกตุ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. การค้นคว้า แบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรางคณา วัฒนโย. (2540). แนวทางการทำแผนพัฒนาชุมชนโดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิษณุ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เสรี พงศ์พิศ. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์.
- Phramaha Prakasit Sirimedho (Thitipasitthikron). (2013). **Participation of People in Community Development of Sufficiency Economy Village of Ban Klong Mai Community, Sampran District, Nakhonpathom Province**. Thesis of Master of Arts in Social Development Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- สุกัลยา ประจิตร และโชติ บดีรัฐ (2565). **ผลกระทบและแนวทางแก้ไขของภาครัฐกับสถานการณ์ โควิด-19**. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- เอกสารคู่มือว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์. (2535). **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.prachuapkhirikhan.go.th/_2018/files/com_rules/2019-06_00cc19742731f4d.pdf. สืบค้น 26 มกราคม 2566.
- เสกสรรค์ สนวา, ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และวิไลลักษณ์ ชาวสอาด. (2561). คุณลักษณะของผู้นำ องค์การภาครัฐสมัยใหม่. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**. 1(2) : 402-403.